

Warszawa, 17.06.2026 r.

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH
Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur**

KMPT.570.6.2026.AO

**Raport Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur z wizytacji
Komisariatu Policji w Koźminie Wielkopolskim**

I. Mandat Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur

1. Zgromadzenie Ogólne ONZ 18 grudnia 2002 r. przyjęło Protokół fakultatywny do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania (dalej: OPCAT)¹.

2. OPCAT ustanowił system regularnych wizyt prewencyjnych w miejscach pozbawienia wolności. Wizyty te są przeprowadzane przez niezależne organy: Podkomitet ONZ ds. Prewencji Tortur (SPT)² i krajowe mechanizmy prewencji. W Polsce funkcję krajowego mechanizmu prewencji wykonuje Rzecznik Praw Obywatelskich za pomocą funkcjonującego w Biurze RPO Zespołu – Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur (dalej: KMPT, Krajowy Mechanizm)³.

3. KMPT ma dostęp do wszystkich „miejsc zatrzymań” w rozumieniu OPCAT. Są to wszystkie miejsca pozostające pod jurysdykcją i kontrolą państwa-strony, gdzie przebywają lub mogą przebywać osoby pozbawione wolności na podstawie polecenia organu władzy publicznej bądź za jego namową, zgodą lub przyzwoleniem⁴. Z kolei

¹ Zob. Protokół fakultatywny do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192). Nazwa w języku angielskim: Optional Protocol to the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (OPCAT).

² Subcommittee on Prevention of Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (SPT), <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/spt>.

³ Zob. art. 1 ust. 4 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2024 r. poz. 1264), dalej jako: ustawa o Rzeczniku Praw Obywatelskich.

⁴ Zob. art. 4 ust. 1 OPCAT.

przez „pozbawienie wolności” OPCAT rozumie „jakąkolwiek formę zatrzymania lub uwięzienia bądź umieszczenia osoby w publicznym lub prywatnym miejscu odosobnienia, którego osobie tej nie wolno z własnej woli opuszczać, na mocy polecenia jakiegokolwiek władzy sądowej, administracyjnej lub innej”⁵.

4. Wizytacje KMPT są niezapowiedziane. W czasie wizytacji członkowie KMPT mają dostęp do wszystkich pomieszczeń, instalacji i urzędzeń, mogą odbyć poufną rozmowę z wybraną przez siebie osobą (zarówno osobą pozbawioną wolności, jak i członkiem personelu lub inną osobą), mają dostęp do dokumentacji i nagrań z monitoringu wizyjnego⁶. Mają też prawo rejestrowania dźwięku lub obrazu w miejscach, w których przebywają osoby pozbawione wolności, za zgodą osób, które będą rejestrowane⁷. Spostrzeżenia KMPT opierają się więc na różnych źródłach, m.in. własnych obserwacjach, przeprowadzonych rozmowach, analizie dokumentacji i zapisów monitoringu⁸.

5. Wizytacja KMPT w miejscu pozbawienia wolności ma charakter zapobiegawczy i stanowi uzupełnienie prac SPT. Krajowy Mechanizm nie jest organem śledczym. Nie rozpatruje też skarg⁹. Celem wizytacji KMPT jest identyfikowanie czynników zwiększających ryzyko wystąpienia tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego i poniżającego traktowania albo karania osób pozbawionych wolności oraz przedstawienie zaleceń mających na celu ich wyeliminowanie.

6. Formułując swoje wnioski i zalecenia, KMPT bierze pod uwagę międzynarodowe standardy praw człowieka, w szczególności standardy ONZ¹⁰.

7. Podstawą systemu zapobiegawczego stworzonego przez OPCAT jest dialog między KMPT i odpowiednimi władzami, zmierzający do poprawy sytuacji¹¹.

8. Osoby i organizacje, które zdecydowały się na przekazanie Krajowemu Mechanizmowi informacji, nie mogą ponieść z tego tytułu jakiegokolwiek sankcji lub uszczerbku, niezależnie od tego, czy udzieliły KMPT informacji prawdziwej lub fałszywej (zakaz represji)¹².

⁵ Zob. art. 4 ust. 2 OPCAT.

⁶ Zob. art. 20 OPCAT.

⁷ Zob. art. 13 ust. 1a ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich.

⁸ Szczegółowy opis metod pracy KMPT można znaleźć w raportach rocznych RPO z działalności KMPT. Zob. np. Raport RPO z działalności w Polsce KMPT w 2024 r., Część II – Metodologia i zakres prac KMPT.

⁹ Zob. Dziewiąte Sprawozdanie Roczne SPT z 22 marca 2016 r., CAT/OP/C/57/4, Aneks do sprawozdania, część II, p. 6. Zob. również publikację Biura Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka pt. „Preventing Torture. The Role of National Preventive Mechanisms. A Practical Guide”, Professional Training Series No. 21, United Nations High Commissioner for Human Rights, Nowy Jork i Genewa 2018, s. 4-6.

¹⁰ Zob. art. 19 pkt b OPCAT.

¹¹ Zob. art. 22 OPCAT.

¹² Zob. art. 21 ust. 1 OPCAT.

II. Wprowadzenie

9. W dniu 16 lutego 2026 r. przedstawiciele KMPT przeprowadzili wizytację Komisariatu Policji (dalej jako: Komisariat, jednostka), mieszczącego się przy ul. Czesława Stęszewskiego 1 w Koźminie Wielkopolskim.

10. W skład zespołu wizytującego wchodził: Wiktoria Antoniak (prawniczka) oraz Aleksandra Osińska i Tomasz Żółtek (psychologowie).

11. W czasie wizytacji przedstawiciele KMPT odbyli wstępną rozmowę z komendantem Komisariatu asp. szt. Ryszardem Mierzejewskim, dokonali oglądu pomieszczeń jednostki, terenu zewnętrznego i pojazdu służbowego, przeprowadzili poufne rozmowy z pełniącymi w tym dniu służbę funkcjonariuszami, sporządzili dokumentację fotograficzną oraz zapoznali się z prowadzoną na miejscu dokumentacją. W dniu wizytacji w jednostce nie przybywały osoby zatrzymane.

12. Po zakończeniu wizytacji przedstawiciele KMPT dokonali analizy przekazanej przez kierownictwo jednostki dokumentacji i informacji pisemnych.

13. Niniejszy raport sygnalizuje problemy systemowe, wymagające zmiany obowiązującego prawa (pkt IV), oraz obszary wymagające ulepszeń, istotne z punktu widzenia prewencji tortur i innych form okrutnego, niehumanitarnego i poniżającego traktowania albo karania (pkt V).

III. Charakterystyka jednostki

14. W Komisariacie Policji w Koźminie Wielkopolskim (dalej jako: Komisariat, placówka, jednostka) funkcjonują następujące komórki organizacyjne: zespół kryminalny (2 funkcjonariuszy dochodzeniowo-śledczych), zespół dzielnicowych (Kierownik rewiru dzielnicowego wraz z 4 dzielnicowymi), zespół patrolowo-interwencyjny (7 funkcjonariuszy) oraz jednoosobowe stanowisko do spraw wykroczeń. W dniu wizytacji w jednostce nie było wakatów.

15. Funkcjonariusze pracują w pokojach wieloosobowych (od 2 do 4), w których odbywają się również czynności z osobami zatrzymanymi.

16. Posterunek dysponuje trzema oznakowanymi radiowozami (samochodami osobowymi). Na stanie jednostki nie znajdują się pojazdy nieoznakowane ani furgonetki przeznaczone do przewozu osób zatrzymanych.

17. W Komisariacie nie ma pokoju przejściowego ani tymczasowego pomieszczenia przejściowego. Gdy zachodzi taka konieczność, zatrzymana osoba osadzana jest w Pomieszczeniu dla Osób Zatrzymanych w Komendzie Powiatowej Policji w Krotoszynie.

18. Jednostka nie jest wyposażona w urządzenia służące do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej ani kamery nasobne.

19. Komisariat Policji w Koźminie Wielkopolskim podlega Komendzie Powiatowej Policji w Krotoszynie.

IV. Problemy systemowe

A. Brak badania lekarskiego wszystkich osób zatrzymanych

20. Zatrzymani są poddawani badaniom lekarskim w sytuacjach, o których mowa w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 13 września 2012 r. w sprawie badań lekarskich osób zatrzymanych przez Policję¹³.

21. Pomimo że krajowe przepisy nie określają takiego obowiązku, KMPT wyraża przekonanie, że badaniu lekarskiemu powinien być poddany każdy nowo przyjęty zatrzymany. Badanie medyczne przed przyjęciem do miejsca pozbawienia wolności stanowi bowiem minimalną gwarancję prewencji tortur i poniżającego traktowania. Objęcie badaniami wstępnymi wszystkich osób zatrzymanych umożliwia ponadto porównanie ich stanu zdrowia w momencie przyjęcia do pomieszczenia ze stanem, w jakim są z niego zwalniane, co chroni osoby zatrzymane oraz dodatkowo zabezpiecza funkcjonariuszy przed ewentualnymi zarzutami dotyczącymi niewłaściwego traktowania¹⁴. Zapewnienie profilaktycznych badań medycznych wszystkim osobom zatrzymanym rekomenduje Polsce także SPT¹⁵ oraz Komitet Przeciwko Torturom (CAT)¹⁶.

B. Dostęp do pomocy prawnej od czasu zatrzymania

22. W Polsce nie funkcjonuje system pomocy prawnej, który umożliwiłby każdemu zatrzymanemu bezpłatny kontakt z adwokatem lub radcą prawnym bezpośrednio po zatrzymaniu. Tymczasem to właśnie w tym okresie ryzyko tortur i złego traktowania jest największe. Problem związany z brakiem rozwiązań prawnych umożliwiających uzyskanie bezpłatnej pomocy prawnej był również poruszany przez instytucje międzynarodowe oraz był przedmiotem zaleceń wydanych Polsce przez

¹³ Dz. U. z 2024 r. poz. 516.

¹⁴ Zob. np. wyrok ETPC z 12 kwietnia 2007 r. w sprawie Dzwonkowski przeciwko Polsce, skarga nr 46702/99. Trybunał sformułował standard mówiący o tym, że osoba przebywająca pod nadzorem Policji powinna po jego zakończeniu znajdować się w stanie nie pogorszonego w stosunku do tego, w jakim była przyjmowana. Jeżeli opuszczając jednostkę Policji, ma ona obrażenia fizyczne, których nie miała, przybywając do niej, na państwie ciąży obowiązek wyjaśnienia, w jakich okolicznościach powstały.

¹⁵ Zob. Raport SPT z wizyty w Polsce w 2018 r., CAT/OP/POL/ROSP/1, par. 53-55.

¹⁶ Zob. Uwagi końcowe CAT dotyczące siódmego raportu okresowego Polski z 2019 r., CAT/POL/CO/7, par. 16.

CAT¹⁷, SPT¹⁸ i CPT¹⁹. Brak odpowiednich uregulowań prawnych powoduje, że Polska nie spełnia również obowiązku zapewnienia obywatelom UE przebywającym na jej terytorium bezpłatnej pomocy prawnej z urzędu przed pierwszym przesłuchaniem i przed przeprowadzeniem czynności dochodzeniowo-śledczych lub dowodowych, wynikającego z dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE)²⁰.

23. Helsińska Fundacja Praw Człowieka w swoim raporcie z 2026 r. pt. „Obrońca potrzebny od zaraz. Dostęp do pomocy prawnej dla osób zatrzymanych: perspektywa dyrektyw unijnych i praktyki krajowej”²¹ dokonała szczegółowej analizy omawianego tematu wraz z Krajową Izbą Radców Prawnych. Raport przypomina, że dostęp do obrońcy od początku zatrzymania jest jednym z podstawowych elementów ochrony osób zatrzymanych przez torturami oraz wszelkimi przejawami niehumanitarnego lub poniżającego traktowania, ilustrując trudności w implementacji tej gwarancji przykładami z praktyki osób wykonujących zawody prawnicze w Polsce.

C. Powiadomienie o zatrzymaniu

24. Z relacji funkcjonariuszy wynika, że zatrzymani nie mogą osobiście zawiadomić wskazanej przez siebie osoby o zatrzymaniu, czyni to najczęściej dyżurny.

25. Zdaniem CPT prawo do powiadomienia osoby bliskiej lub innej wybranej osoby trzeciej stanowi jedną z trzech podstawowych gwarancji chroniących osoby zatrzymane przed złym traktowaniem, obok dostępu do adwokata i lekarza²². CPT podkreśla, że uprawnienie to powinno przysługiwać od samego początku faktycznego pozbawienia wolności, gdyż pierwsze godziny po zatrzymaniu wiążą się z najwyższym ryzykiem nadużyć²³. Osoba zatrzymana powinna być niezwłocznie i w zrozumiałej formie poinformowana o tym prawie, najlepiej zarówno ustnie, jak i na piśmie,

¹⁷ Tamże, par. 15 pkt a, par. 16 pkt a.

¹⁸ Zob. Raport SPT z wizyty w Polsce w 2018 r., CAT/OP/POL/ROSP/1, par. 51–52.

¹⁹ Zob. Raporty CPT z wizyt w Polsce w 2017 r., CPT/Inf (2018) 39, par. 25 oraz w 2019 r., CPT/Inf (2020) 31, par. 19, 21–22.

²⁰ Zob. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1919 z dnia 26 października 2016 r. w sprawie pomocy prawnej z urzędu dla podejrzanych i oskarżonych w postępowaniu karnym oraz dla osób, których dotyczy wnioski w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania (Dz. U. UE. L. 2016 nr 297, s. 1 ze zm.) oraz Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2013/48/UE z dnia 22 października 2013 r. w sprawie prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumiewania się z osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności (Dz. U. UE. L. 2013 nr 294, s. 1).

²¹ Zob. Z. Ganczewska, P. Kubaszewski, B. Wierczyński, *Obrońca potrzebny od zaraz. Dostęp do pomocy prawnej dla osób zatrzymanych: perspektywa dyrektyw unijnych i praktyki krajowej*, Helsińska Fundacja Praw Człowieka / Krajowa Izba Radców Prawnych, Warszawa 2026, s. 52 (dostęp: <https://hfhr.pl/publikacje/obronca-potrzebny-od-zaraz-raport>); dalej jako: Raport HFPC.

²² Zob. Drugi Raport Generalny CPT, CPT/Inf (92) 3, par. 36.

²³ Zob. Wyciąg z Dwudziestego Raportu Generalnego, CPT/Inf (2011) 28 – part 1, par. 19; Wyciąg z Dwunastego Raportu Generalnego, CPT/Inf (2002) 12 – part, par. 41.

z potwierdzeniem przyjęcia pouczenia²⁴. CPT dopuszcza możliwość wyjątkowego, krótkotrwałego odroczenia powiadomienia ze względu na dobro postępowania, jednak wyłącznie na podstawie jasnych przepisów, z zachowaniem ścisłych ograniczeń czasowych i odpowiednich gwarancji proceduralnych²⁵. Kluczowe znaczenie ma również rzetelne dokumentowanie całego procesu w jednolitym rejestrze zatrzymania, obejmujące moment pouczenia, decyzję zatrzymanego o skorzystaniu z prawa, czas faktycznego powiadomienia²⁶ oraz, w razie opóźnienia, pisemne uzasadnienie tej decyzji zatwierdzone przez uprawniony organ.

26. Prawo do powiadomienia osoby bliskiej jest co do zasady realizowane, jednak w praktyce ma ono charakter czynności technicznej wykonywanej przez funkcjonariusza, nie zaś uprawnienia zatrzymanego do bezpośredniego kontaktu z osobą wskazaną. Standardem jest wykonywanie telefonu przez policjanta przy użyciu służbowych środków łączności, co wyklucza osobistą rozmowę zatrzymanego.

27. W ocenie KMPT realizacja prawa do powiadomienia osoby bliskiej powinna co do zasady obejmować możliwość osobistego wykonania telefonu przez zatrzymanego²⁷. Krajowy Mechanizm podkreśla, że bezpośredni kontakt z rodziną lub inną wskazaną osobą ma istotne znaczenie humanitarne, ograniczając stres i poczucie izolacji, zwłaszcza u osób zatrzymanych po raz pierwszy, a jednocześnie pełni kluczową funkcję prewencyjną, umożliwiając przekazanie informacji o ewentualnym niewłaściwym traktowaniu i uruchomienie szybkiej reakcji zewnętrznej. Odstępstwa od zasady osobistego kontaktu powinny mieć charakter wyjątkowy i być stosowane wyłącznie w szczególnych, należycie uzasadnionych sytuacjach związanych z dobrem postępowania, takich jak realne ryzyko mactwa.

28. Powyższy problem nie wynika jednak z decyzji władz placówki, lecz ma charakter systemowy. Obowiązujące przepisy nie wskazują wprost na możliwość samodzielnego powiadomienia przez osobę pozbawioną wolności o fakcie zatrzymania, z wyjątkiem sytuacji, gdy osobą zatrzymaną jest nieletni (art. 261 w zw. z art. 245 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego²⁸,

²⁴ Zob. Dwudziesty ósmy Raport Generalny, CPT/Inf (2019) 9, par. 66; Wyciąg z Dwunastego Raportu Generalnego, CPT/Inf (2002) 12 – part, par. 44. W raportach z wizyt w Polsce CPT wielokrotnie podnoszony był problem braku informacji zwrotnej o skuteczności powiadomienia. Zob. Raport CPT z wizyty w Polsce, CPT/Inf (2002) 9, par. 51; Raport CPT z wizyty w Polsce, CPT/Inf (2011) 20, par. 25; Raport CPT z wizyty w Polsce, CPT/Inf (2014) 21, par. 27; Raport CPT z wizyty w Polsce, CPT/Inf (2018) 39, par. 25.

²⁵ Zob. Dwunasty Raport Generalny, CPT/Inf (2002) 15, par. 43.

²⁶ Zob. Drugi Raport Generalny CPT, CPT/Inf (92) 3, par. 40.

²⁷ SPT w raporcie z wizyty w Polsce w 2018 r. wskazał, że osoby zatrzymane nie mają zapewnionej możliwości bezpośredniego kontaktu z rodziną lub inną osobą trzecią, a w części przypadków nie otrzymywały informacji zwrotnej, czy prośba o powiadomienie została zrealizowana. Zob. Raport SPT z wizyty w Polsce, CAT/OP/POL/ROSP/1, par. 56.

²⁸ Dz. U. z 2026 r. poz. 490; dalej jako: k.p.k.

art. 46 § 3 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia²⁹, art. 40 ust. 11 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi³⁰). W praktyce prowadzi to do utrwalenia modelu, w którym czynność powiadomienia jest realizowana przez funkcjonariusza Policji, a osoba zatrzymana nie ma zapewnionej możliwości bezpośredniego kontaktu z osobą bliską lub inną wybraną osobą trzecią. W ocenie KMPT rozwiązanie to osłabia gwarancyjny charakter tego prawa.

D. Kamery noszone na mundurach funkcjonariuszy

29. Funkcjonariusze w wizytowanej placówce nie posiadali kamer nasobnych.

30. Zdaniem KMPT kamery takie mają walor zapobiegawczy. Również CPT podkreśla, że narzędzie to pełni funkcję podwójnej ochrony: zabezpiecza osoby zatrzymane przed nadużyciami i chroni funkcjonariuszy przed bezpodstawnymi zarzutami dotyczącymi niewłaściwego postępowania³¹. Jednocześnie obecność kamer wpływa prewencyjnie na przebieg interwencji, ograniczając poziom eskalacji i ryzyko użycia nieproporcjonalnej siły, a także zapewnia obiektywny materiał dowodowy pozwalający na rzetelną ocenę działań funkcjonariuszy³². Komitet wskazuje przy tym, że skuteczność tego rozwiązania uzależniona jest od wprowadzenia jasnych i egzekwowalnych zasad jego stosowania, w szczególności obowiązku uruchamiania kamer w trakcie interwencji i zatrzymań³³.

31. W maju 2026 r., po przeanalizowaniu stanu zaopatrzenia w kamery nasobne w 31 jednostkach Policji na terenie całego kraju, KMPT zwrócił się do Komendanta Głównego Policji o aktualną informację o liczbie kamer nasobnych będących na wyposażeniu formacji oraz dalszych planach zakupowych w tym zakresie, rekomendując kontynuację działań zmierzających do wyposażenia funkcjonariuszy Policji w kamery nasobne³⁴.

E. Brak wytycznych postępowania z osobami transpłciowymi

32. Według relacji funkcjonariuszy w placówce nie przebywała do tej pory osoba transpłciowa lub niebinarna. Jednocześnie Komenda Główna Policji nie opracowała do tej pory żadnych wytycznych, których znajomość pozwoliłaby

²⁹ Dz. U. z 2025 r. poz. 860.

³⁰ Dz. U. z 2023 r. poz. 2151.

³¹ Zob. Raport CPT z wizyty w Hiszpanii, CPT/Inf (2021) 27, par. 19; Raport CPT z wizyty w Słowacji, CPT/Inf (2025) 09, par. 39.

³² Zob. Raport CPT z wizyty w Wielkiej Brytanii, CPT/Inf (2020) 18, par. 58.

³³ Zob. Raport z wizyty w Szwajcarii, CPT/Inf (2025) 01, par. 22.

³⁴ Zob. Raport KMPT z wizytacji jednostek Policji, przeprowadzonych w okresie od 5 sierpnia do 11 grudnia 2025 r. (KMPT.570.50.2025), pkt 46-49.

przygotować się do postępowania w przypadku ich przyjęcia. Policjanci nie przeszli też w tym zakresie żadnych szkoleń.

33. W ocenie KMPT Komenda Główna Policji powinna opracować wytyczne dla funkcjonariuszy dotyczące postępowania w tym zakresie i zapewnić policjantom odpowiednie szkolenia. Sposób działania w tym obszarze nie powinien być pozostawiony intuicji osób pełniących w danym momencie służbę. Stworzenie odpowiednich procedur pozwoli na ujednoczenie praktyki funkcjonariuszy, zwłaszcza w sytuacjach, gdy muszą oni działać w stresie. Stwarza to ryzyko błędów i złego (w tym niezamierzonego) traktowania³⁵.

34. CPT podkreśla, że osoby transpłciowe, a także wszelkie osoby LGBT+ przetrzymywane w ośrodku detencyjnym mogą znajdować się w sytuacji bezbronności, o podwyższonym ryzyku zastraszenia i wykorzystywania³⁶. Ta grupa osób jest szczególnie narażona na tortury i inne formy niehumanitarnego i poniżającego traktowania, również dlatego, że system sprawiedliwości w sprawach karnych często na wszystkich poziomach pomija i lekceważy ich potrzeby³⁷.

V. Obszary wymagające poprawy

A. Prewencyjne stosowanie kajdanek

35. Podczas wizytacji na terenie Komisariatu nie przebywały osoby zatrzymane, w związku z czym delegacja KMPT nie mogła uzyskać od tych osób opinii dotyczącej sposobu ich traktowania przez funkcjonariuszy.

36. Z relacji funkcjonariuszy wynika jednak, że kajdanki są stosowane rutynowo wobec wszystkich osób zatrzymanych w momencie zatrzymania oraz podczas transportu (osoby są przewożone w kajdankach zapiętych na ręce trzymane z tyłu). W trakcie prowadzonych czynności oraz przesłuchań kajdanki zatrzymanemu mają być przepinane do przodu lub zdejmowane w momencie podpisywania przez niego dokumentów. Funkcjonariusze deklarowali także, że jeżeli osoba jest spokojna, to zdarza się, że kajdanki są jej zdejmowane.

37. Krajowy Mechanizm dostrzega potrzebę zmiany praktyki stosowania kajdanek. Z doświadczenia KMPT wynika, że profilaktyczne stosowanie kajdanek nie zawsze jest konieczne. Nie w każdej bowiem sytuacji ich użycie jest adekwatne do

³⁵ Zob. pkt 5.8 raportu KMPT z wizytacji PdOZ Komendy Powiatowej Policji w Starachowicach, KMP.570.11.2023.

³⁶ Zob. Wyciąg z 33 Raportu Generalnego CPT pt. Transgender persons in prison, prison standard, CPT/Inf (2024) 16 – part, dostępny na stronie: <https://rm.coe.int/1680af7216>.

³⁷ Zob. Przemoc seksualna i przemoc związana z płcią w miejscach pozbawienia wolności – zapobieganie i reagowanie. Standardy, rozwiązania, przykłady z regionu OBWE, OSCE/ODIHR 2023, s. 55.

rzeczywistego zagrożenia stwarzanego przez osobę zatrzymaną. Jest tak szczególnie wtedy, gdy osoba zatrzymana nie stawia oporu, nie jest agresywna, towarzyszy jej kilku funkcjonariuszy Policji i/lub znajduje się ona w bezpiecznym miejscu (np. w zamkniętym pojeździe policyjnym lub budynku jednostki Policji dysponującym specjalnymi zabezpieczeniami ochronnymi). Decyzja o użyciu lub wykorzystaniu kajdanek powinna mieć charakter indywidualny, być podjęta proporcjonalnie do stopnia zagrożenia i niezbędna do osiągnięcia celów określonych w ustawie z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej³⁸.

38. RPO wielokrotnie wypowiadał się w kwestii rutynowego stosowania kajdanek wobec zatrzymanych³⁹. Obawy dotyczące nadużywania kajdanek przez funkcjonariuszy Policji w Polsce odnotowywały także SPT i CPT⁴⁰.

39. **KMPT rekomenduje stosowanie kajdanek tylko wtedy, gdy wyraźnie uzasadnia to ocena ryzyka w indywidualnym przypadku. Z kolei w tych sytuacjach, gdy ich użycie jest niezbędne, nie powinny być one zapięte zbyt mocno i powinny być zdejmowane tak szybko, jak to możliwe.**

B. Warunki materialne

40. Komisariat mieści się w budynku, którego właścicielem jest gmina. Kilka lat temu władze samorządowe wyremontowały budynek, jednak warunki sanitarne w części pomieszczeń nadal wymagały poprawy lub doposażenia, np. poczekalnia dla interesantów wyposażona była jedynie w kilka krzeseł. Na terenie placówki znajdowała się tylko jedna toaleta, z której korzystać musieli zarówno funkcjonariusze, jak i osoby zatrzymane i interesanci.

41. **Krajowy Mechanizm zaleca dalsze dążenie do poprawy warunków służby i zatrzymania przez planowe remonty i doposażanie pomieszczeń oraz wyodrębnienie osobnej toalety dla funkcjonariuszy.**

42. Pomieszczenia Komisariatu nie są monitorowane (monitoring obejmuje tylko teren zewnętrzny jednostki). W ocenie Krajowego Mechanizmu monitoring stanowi ważne, dodatkowe zabezpieczenie przed złym traktowaniem zatrzymanych przez funkcjonariuszy. Ponadto nagrania audio-video mogą stanowić ważny dowód w razie sformułowania zarzutów pod adresem policjantów.

43. **KMPT zaleca objęciem monitoringiem pomieszczeń jednostki.**

³⁸ Dz. U. z 2026 r. poz. 244; zob. art. 6 ust. 1 w zw. z art. 12 ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy.

³⁹ Problem związany ze stosowaniem kajdanek był przedmiotem m.in. wystąpień generalnych RPO do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 20 stycznia 2020 r., 20 stycznia 2025 r. oraz Komendanta Głównego Policji z 26 marca 2021 r.

⁴⁰ Zob. Raport CPT z wizyty w Polsce w 2022 r., CPT/Inf (2024) 10, par. 12; Raport CPT z wizyty w Polsce w 2019 r., CPT/Inf (2020) 31, par. 17; Raport SPT z wizyty w Polsce w 2018 r., CAT/OP/POL/ROSP/1, par. 68 i 69.

44. Komisariat nie jest wyposażony w defibrylator (AED), a jedynie apteczkę.

45. Zgodnie z wymogami CPT, każda jednostka policyjna przeznaczona do pobytu osób zatrzymanych musi być bezwzględnie wyposażona w automatyczny defibrylator zewnętrzny (AED). CPT rekomenduje, aby w każdym takim obiekcie przez całą dobę był obecny funkcjonariusz lub pracownik posiadający ważne zaświadczenie o ukończeniu szkolenia z zakresu udzielania pierwszej pomocy, w tym z resuscytacji krążeniowo-oddechowej oraz obsługi defibrylatora⁴¹.

46. **KMPT rekomenduje wyposażenie jednostki w defibrylator AED oraz zapewnienie, aby zawsze był on sprawny i naładowany.**

47. Wizytujący zwrócili uwagę, że w pokojach funkcjonariuszy, w których realizowana jest w razie potrzeby kontrola osobista, brakowało jednorazowych podkładów flizelinowych, które zapewniłyby bardziej komfortowe oraz higieniczne warunki przeprowadzania wspomnianej czynności, zwłaszcza kiedy osoba kontrolowana proszona jest o zdjęcie obuwia.

48. **Krajowy Mechanizm zaleca wyposażenie pomieszczeń, w których przeprowadzana jest kontrola osobista, w dywaniki i flizelinowe podkłady.**

C. Dostęp do mechanizmu skargowego

49. W trakcie oglądu jednostki wizytujący odnotowali, że na tablicy ogłoszeń znajdowała się informacja o możliwości złożenia skargi do Komendanta Komisariatu Policji (wraz z terminem przyjmowania interesantów) oraz numery kontaktowe do służby dyżurnej w Komendzie Powiatowej w Krotoszynie, jak i jednostek podległych. W ogólnodostępnym miejscu nie było jednak wywieszonych adresów innych instytucji, do których osoby zatrzymane mogłyby zwrócić się w przypadku naruszenia ich praw, np. organizacji pozarządowych czy właściwej miejscowo Prokuratury.

50. W trakcie wszystkich wizytacji przedstawiciele KMPT każdorazowo zwracają uwagę, czy wizytowana placówka udostępnia informację o instytucjach stojących na straży praw człowieka. Możliwość kontaktu z taką instytucją przez osobę znajdującą się na Komisariacie Policji stanowi dodatkową gwarancję zabezpieczającą przed niewłaściwym traktowaniem.

51. **KMPT rekomenduje wyeksponowanie w poczekalni na tablicy informacyjnej danych teleadresowych instytucji stojących na straży praw człowieka, takich jak np. Rzecznik Praw Obywatelskich, wybranych organizacji pozarządowych (np. Helsińska Fundacja Praw Człowieka) oraz organów nadzoru nad działalnością wizytowanej jednostki, a także właściwej miejscowo Prokuratury.**

⁴¹ Zob. Raport CPT z wizyty na Węgrzech, CPT/Inf (2024) 36, par. 34; Raport CPT z wizyty na Cyprze, CPT/Inf (2025) 39, par. 112.

D. Prawo do kontaktu z obrońcą

52. W trakcie wykonywanych czynności ustalono, że w wizytowanym Komisariacie nie stworzono listy adwokatów oraz radców prawnych, z której mogłyby skorzystać osoby zatrzymane poszukujące kontaktu z prawnikiem.

53. Zdaniem KMPT dostęp osoby zatrzymanej do prawnika nie powinien być ujmowany wyłącznie w kategoriach udzielania pomocy prawnej w toku postępowania karnego, lecz jako jedna z fundamentalnych gwarancji prewencji tortur i innych form złego traktowania, na co konsekwentnie wskazują CPT⁴² oraz SPT. Krajowy Mechanizm przypomina, że jednym z wyraźnych zaleceń SPT było zapewnienie w jednostkach Policji dostępności list adwokatów i radców prawnych. Podczas wizyty w Polsce w 2018 r. Podkomitet zwrócił uwagę na brak realnego dostępu osób zatrzymanych do pomocy prawnej, co zwiększa ryzyko nadużyć⁴³. W ocenie KMPT szczególnie istotne jest zagwarantowanie efektywnego kontaktu z obrońcą od samego początku zatrzymania i przez cały okres pozbawienia wolności, przy czym problem ten był już wcześniej sygnalizowany Ministrowi Sprawiedliwości przez Rzecznika⁴⁴.

54. KMPT zaleca sporządzenie listy adwokatów i radców prawnych uprawnionych do pełnienia roli obrońcy, z terenu właściwości odpowiedniego samorządu prawniczego, informowanie o jej istnieniu osób zatrzymanych i udostępnianie jej tym osobom na ich życzenie. Listy te powinny zawierać numery telefonów adwokatów i radców prawnych oraz obejmować osoby deklarujące w swojej praktyce świadczenie pomocy prawnej w sprawach karnych. Ponadto powinny one wskazywać, którzy adwokaci lub radcowie prawni świadczą pomoc prawną z urzędu, a którzy wyłącznie odpłatnie.

55. Na terenie jednostki brakuje też odrębnego pomieszczenia do kontaktu z obrońcą. Według deklaracji funkcjonariuszy nie było do tej pory sytuacji, w której osoba zatrzymana miałaby potrzebę spotkania się na terenie jednostki ze swoim obrońcą. Jak wskazywali podczas rozmów – gdyby zaistniała taka potrzeba, to spotkanie najprawdopodobniej odbyłoby się w pokoju służbowym funkcjonariuszy.

56. Ustalenia KMPT w zakresie braku pomieszczeń gwarantujących poufność spotkań z prawnikiem w jednostkach Policji ściśle korelują z wynikami monitoringu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka. Zbieżne obserwacje wizytatorów KMPT i ankietowanych adwokatów potwierdzają doniesienia raportu HFPC i Krajowej Izby

⁴² Zob. Raporty SPT z wizyt na Ukrainie, CAT/OP/UKR/1, par. 39 oraz CAT/OP/UKR/3, par. 50-52; Raport CPT z wizyty w Polsce, CPT/Inf. (2018) 39, par. 23; Dwudziesty Pierwszy Raport Generalny CPT, CPT/Inf. (2011) 28, par. 18-25.

⁴³ Zob. Raport SPT z wizyty w Polsce, CAT/OP/POL/ROSP/1, par. 51-52.

⁴⁴ Zob. wystąpienia generalne RPO do Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 kwietnia 2017 r. i 27 września 2018 r., KMP.570.3.2017.RK.; w nawiązaniu do pisma z Ministerstwa Sprawiedliwości z 25 października 2021 r., znak DLPK-I.053.8.2021, RPO w piśmie z 22 stycznia 2022 r. ponownie zaapelował o wprowadzenie wcześniej wspomnianych zmian legislacyjnych.

Radców Prawnych, w świetle którego większość z wywiadowanych radców prawnych i adwokatów wskazało, że nie ma zapewnionych oddzielnych pomieszczeń do rozmowy osoby zatrzymanej z obrońcą. Na pytanie, w jakich warunkach się one odbywają, jeden z prawników odpowiedział, że „we wszystkich możliwych”. Zdecydowana większość rozmówców jako miejsce takiej rozmowy wymieniała korytarz⁴⁵.

57. Zdaniem KMPT brak odpowiednich warunków infrastrukturalnych do realizacji prawa do kontaktu z obrońcą stanowi nie tylko problem organizacyjny, lecz systemową barierę, która w pierwszych godzinach zatrzymania czyni prawo do obrony iluzorycznym. W takich okolicznościach zatrzymany, obawiając się represji, może nie ujawnić obrońcy informacji o ewentualnym złym traktowaniu, w tym przemocy lub wymuszaniu zeznań. KMPT wskazuje, że zgodnie ze stanowiskiem CPT prawo do kontaktu z adwokatem w trakcie zatrzymania powinno obejmować możliwość odbycia spotkania na osobności⁴⁶. W ocenie Krajowego Mechanizmu zapewnienie pomieszczenia, w którym zatrzymany nie jest słyszany ani widziany przez funkcjonariuszy, stanowi warunek konieczny realnej realizacji prawa do obrony. W przeciwnym razie prawo to staje się w praktyce fikcyjne, a ryzyko bezkarności ewentualnych nadużyć oraz stosowania przemocy w początkowej fazie zatrzymania istotnie wzrasta.

58. KMPT rekomenduje wyodrębnienie pomieszczenia przeznaczonego wyłącznie do kontaktu osoby zatrzymanej z obrońcą, niewykorzystywanego do bieżącej pracy służbowej, gwarantującego brak możliwości podsłuchu i obserwacji przez osoby trzecie. W przypadku braku odrębnego pokoju należy zastosować środki minimalizujące ingerencję w poufność, w tym uniemożliwienie obserwacji z zewnątrz.

E. Rejestry

59. Z punktu widzenia prewencji tortur jednym z kluczowych elementów jest prowadzenie rejestru wejść i wyjść osób przebywających w miejscach pozbawienia wolności. W wizytowanym Komisariacie Policji rejestry takie nie funkcjonowały.

60. Należy podkreślić, że z uwagi na charakter działań i szeroki zakres uprawnień powierzonych Policji wszelkie czynności podejmowane przez funkcjonariuszy wobec obywateli powinny być odpowiednio dokumentowane, w sposób zapewniający zupełną transparentność, tj. umożliwiającą skontrolowanie ich legalności przez uprawnione do tego podmioty. Ważna jest również możliwość prześledzenia ścieżki pobytu osoby zatrzymanej od momentu przyprowadzenia jej

⁴⁵ Zob. Raport HFPC.

⁴⁶ Zob. Drugi Raport Generalny CPT, CPT/Inf (92) 3, par. 38.

do jednostki aż do opuszczenia przez nią Komisariatu. Warto również nadmienić, że dobrze prowadzony rejestr pobytu osób w jednostce stanowi nie tylko istotne zabezpieczenie przed złym traktowaniem osób pozostających pod nadzorem Policji, lecz również istotny środek ochronny dla samych funkcjonariuszy – przed fałszywymi pomówieniami ze strony zatrzymanych.

61. Zdaniem CPT, ilekroć jakakolwiek osoba zostaje doprowadzona do jednostki Policji lub stawia się w niej na wezwanie, niezależnie od celu wizyty, w tym także w przypadku tzw. rozmów nieformalnych czy czynności prowadzonych przez funkcjonariuszy operacyjnych, jej obecność powinna być niezwłocznie i prawidłowo odnotowana w odpowiednim rejestrze. Rozwiązanie to ma kluczowe znaczenie dla zapobiegania sytuacjom, w których osoby przebywają na terenie jednostki Policji z niejasnym statusem prawnym, pozostając poza systemem ewidencji i kontroli⁴⁷. CPT podkreśla, że wzmocnieniu podstawowych gwarancji osób przebywających w areszcie policyjnym oraz usprawnieniu pracy funkcjonariuszy służyłoby prowadzenie jednego, kompleksowego rejestru dla każdej osoby zatrzymanej, obejmującego wszystkie istotne aspekty jej pobytu i podejmowanych wobec niej czynności (m.in. moment i podstawę zatrzymania, pouczenie o prawach, informacje o obrażeniach lub stanie zdrowia, kontakt z osobą bliską, konsulatem i adwokatem, zapewnienie posiłków, przesłuchania, przemieszczenia oraz zwolnienie). Komitet podkreśla ponadto potrzebę uzyskiwania podpisu zatrzymanego przy kluczowych wpisach (np. dotyczących depozytu czy pouczenia o prawach) lub odnotowania przyczyn jego braku, a także zapewnienia obrońcy dostępu do rejestru⁴⁸.

62. KMPT zaleca założenie i regularne prowadzenie rejestru wejść i wyjść na teren Komisariatu, jak i rejestru osób doprowadzonych oraz przeszkolenie funkcjonariuszy w zakresie ich prowadzenia.

63. W wizytowanej jednostce nie prowadzi się odrębnego rejestru środków przymusu bezpośredniego (ś.p.b.). Przypadki ich stosowania odnotowywane są głównie w indywidualnych notatnikach służbowych lub notatkach urzędowych, co utrudnia zarówno poznanie skali stosowanego przymusu, jak i analizę poszczególnych przypadków.

64. Stworzenie przejrzystego rejestru pozwoli na analizę prawidłowości stosowania środków przymusu bezpośredniego zarówno kierownictwu, jak i wszelkim organom kontrolnym. Istnienie takiego rejestru jest niezwykle ważne z punktu widzenia ochrony praw osób zatrzymanych przed torturami, niehumanitarnym i poniżającym traktowaniem albo karaniem.

⁴⁷ Zob. Dwudziesty dziewiąty Raport Generalny, CPT/Inf (2020) 17, par. 23.

⁴⁸ Wyciąg z Drugiego Raportu Generalnego CPT, CPT/Inf (92) 3-part1, par. 40.

65. **KMPT rekomenduje stworzenie rejestru stosowania ś.p.b., w którym odnotowywane będą informacje takie jak:**

- **rodzaj, data i godzina zastosowania oraz zakończenia stosowania ś.p.b.;**
- **imię i nazwisko osoby zatrzymanej, wobec której zastosowano ś.p.b.;**
- **imiona oraz nazwiska osób, które brały udział w zastosowaniu ś.p.b.;**
- **przyczyna zastosowania ś.p.b.**

F. Przesłuchania i rozpytania

66. Czynności służbowe prowadzone są w niemonitorowanych pokojach służbowych. Nie są nagrywane, mimo że procedura karna przewiduje możliwość rejestracji obrazu lub dźwięku⁴⁹. Brak jest na wyposażeniu jednostki kamery do rejestracji czynności procesowych i osobnego, monitorowanego pokoju przesłuchań.

67. W ocenie KMPT rejestracja audio-video przesłuchań policyjnych stanowi ważną, dodatkową ochronę przed złym traktowaniem przesłuchiwanym osób. Brak rejestracji obrazu i dźwięku w połączeniu z nieobecnością podczas czynności niezależnej od Policji osoby trzeciej (np. obrońcy) stwarza wysokie ryzyko zaistnienia tortur i innego złego traktowania (w tym przemocy psychicznej lub nacisku psychologicznego).

68. O konieczności rejestracji audio-video czynności policyjnych mówią też CPT⁵⁰, SPT⁵¹ oraz Zasady Mendeza⁵².

69. Eksperti podkreślają nadto, że rejestracja taka pozwala na zachowanie oryginalnych dowodów komunikacji werbalnej, ogranicza skargi na nadużycia Policji i może być przydatna w celach szkoleniowych⁵³. Zmniejsza też ryzyko osłabienia dowodów z uwagi na wątpliwości, czy zeznanie lub wyjaśnienie zostało złożone dobrowolnie. Wyłączenie takich dowodów stwarza ogromne koszty dla wymiaru sprawiedliwości⁵⁴.

⁴⁹ Zob. art. 147 k.p.k.

⁵⁰ Zob. Raport CPT z wizyty w Serbii, CPT/Inf (2018) 21, par. 16; Raport CPT z wizyty w Azerbejdżanie, CPT/Inf (2018) 37, par. 42; Raport CPT z wizyty na Litwie, CPT/Inf (2018) 2, par. 23; Raport CPT z wizyty w Serbii, CPT/Inf (2016) 21, par. 30; Raport CPT z wizyty w Rosji, CPT/Inf (2013) 41, par. 28, pkt 3. CPT wielokrotnie podkreślał, że rejestracja przesłuchań w formie audio-video stanowi ważną dodatkową ochronę przed złym traktowaniem osób zatrzymanych. Dlatego też zaleca systematyczne rejestrowanie takich czynności. Rejestracji powinno też podlegać wstępne rozpytanie przez oficerów operacyjnych. CPT zaleca ponadto wyposażenie komisariatów w specjalne sale przesłuchań ze sprzętem audio-video do rejestrowania przesłuchań policyjnych.

⁵¹ Zob. Raport SPT z wizyty w Polsce, CAT/OP/POL/ROSP/1, par. 45 i 47.

⁵² Zasady skutecznego prowadzenia przesłuchań na potrzeby postępowań przygotowawczych i gromadzenia informacji; zasada nr 5, pkt 176 i 177.

⁵³ Zob. Seminar Report Seminar on combatting torture during police custody and pre-trial detention, 22-23 March 2018 in Copenhagen, Denmark; dostęp: <https://rm.coe.int/16808c38b4>.

⁵⁴ Zob. 2017 Symposium on Procedural Safeguards in the first hours of police custody Outcome Report, APT, s. 22.

70. Warto zauważyć pozytywne praktyki odnotowane w ostatnich latach przez CPT, takie jak wprowadzenie w Chorwacji obowiązku audiowizualnego rejestrowania wszystkich przesłuchań policyjnych, co Komitet ocenił jako rozwiązanie realnie przyczyniające się do poprawy traktowania osób podejrzanych oraz wzmocnienia ich gwarancji procesowych⁵⁵. W Armenii wszyscy śledczy zostali wyposażeni w kamery oraz statywy, a przesłuchania, zarówno podejrzanych, jak i świadków, są systematycznie nagrywane, przy czym nagrania dołączane są do akt sprawy⁵⁶. Z uznaniem odnotowano również w Danii zwiększone wykorzystanie rejestracji oraz funkcjonowanie nowoczesnie wyposażonych pokoi przesłuchań⁵⁷.

71. **KMPT zaleca rejestrację audio-video przesłuchań.**

G. Szkolenia funkcjonariuszy

72. Według informacji nadesłanej przez kierownictwo wizytowanej jednostki, co najmniej raz na kwartał funkcjonariusze odbywają szkolenia praktyczne z technik i taktyk interwencji oraz szkolenia strzeleckie prowadzone przez instruktorów z Komendy Powiatowej Policji w Krotoszynie. Ponadto policjanci służby prewencyjnej raz do roku odbywają szkolenia w Komendzie Miejskiej Policji w Kaliszu, tzw. RNZ. Są to szkolenia z zakresu prowadzenia interwencji i reagowania na niestandardowe zachowania osób, wobec których podejmowane są interwencje. Raz do roku policjanci odbywają także szkolenia z zakresu wydarzeń nadzwyczajnych zaistniałych podczas realizacji konwojów i doprowadzeń oraz pełnienia służby w policyjnych miejscach izolacji.

73. Z perspektywy prewencji tortur szczególne znaczenie ma szkolenie policjantów w zakresie przestrzegania praw człowieka, respektowania podstawowych gwarancji antytorturowych, technik komunikacji oraz deeskalacji konfliktów i napięcia⁵⁸. Z nadesłanych informacji wynika jednak, że funkcjonariusze nie zostali przeszkoleni z powyższych zagadnień, w tym z Protokołu stambulskiego⁵⁹ oraz Zasad Mendeza. Ponadto w materiałach zawierających listę szkoleń, w których uczestniczyli funkcjonariusze, nie było zagadnień związanych ze sposobami w radzenia sobie ze

⁵⁵ Zob. Raport CPT z wizyty w Chorwacji, CPT/Inf (2023) 30, par. 22.

⁵⁶ Zob. Raport CPT z wizyty w Armenii, CPT/Inf (2024) 31, par. 21.

⁵⁷ Zob. Raport CPT z wizyty w Danii, CPT/Inf (2024) 38, par. 19.

⁵⁸ W 2025 r. KMPT przygotował opinię do projektu podręcznika stworzonego przez Policję pt. „Podstawowy katalog umiejętności z zakresu taktyki i technik interwencji oraz wskazówki do realizacji zajęć z zakresu taktyki i technik interwencji”, w którym wskazał na konieczność uzupełnienia materiałów szkoleniowych. Zob. https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/2025-01/Do_KGP_policja_interwencje_podrecznik_22_01_2025.pdf.

⁵⁹ Oficjalny podręcznik ONZ zawierający wytyczne w zakresie wykrywania tortur, ich dokumentowania i prowadzenia postępowań karnych. Uaktualniona wersja w języku polskim dostępna jest pod adresem: <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-protokol-stambulski-nowa-wersja-tlumaczenie-ms-odpowiedz-kolejna>.

stresem, przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu i postępowania wobec osób transpłciowych.

74. Szkolenia w zakresie Protokołu stambulskiego i umiejętności komunikacji i deeskalacji konfliktów są szczególnie istotne w kontekście trwającej wojny na Ukrainie. Istotna może być również umiejętność pierwszego kontaktu z osobą po doświadczeniu przemocy seksualnej⁶⁰. Do policyjnych miejsc zatrzymań mogą bowiem trafić ofiary tortur i osoby, które doświadczyły traumatycznych przeżyć związanych z wojną. Policjanci powinni być świadomi ewentualnych problemów w tym zakresie i posiadać praktyczne umiejętności, jak radzić sobie z trudnymi sytuacjami bez konieczności uciekania się do rozwiązań siłowych oraz jak pomóc w sytuacji retrospekcji traumatycznych przeżyć.

75. Ponadto CPT podkreśla znaczenie rozwijania u funkcjonariuszy umiejętności komunikacji interpersonalnej, opartej na poszanowaniu godności człowieka. Taka umiejętność doprowadzi do zmniejszenia napięć i pozwoli funkcjonariuszowi na rozładowanie sytuacji, które w przeciwnym wypadku mogłyby przekształcić się w przemoc⁶¹.

76. **KMPT rekomenduje, by do programów szkoleniowych funkcjonariuszy włączyć zagadnienia związane z międzynarodowymi standardami praw człowieka i prewencją tortur, Protokołem stambulskim, Zasadami Mendeza, technikami komunikacji i deeskalacją konfliktów, sposobami radzenia sobie ze stresem, przeciwdziałaniem wypaleniu zawodowemu oraz postępowaniem wobec osób transpłciowych.**

VI. Zalecenia

Na podstawie art. 19 OPCAT Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur zaleca:

a) Komendantowi Komisarjatu Policji w Koźminie Wielkopolskim:

1. stosowanie kajdanek tylko wtedy, gdy wyraźnie uzasadnia to ocena ryzyka w indywidualnym przypadku; w sytuacjach, gdy ich użycie jest niezbędne, nie powinny być one zapięte zbyt mocno i powinny być zdejmowane tak szybko, jak to możliwe;
2. dalsze dążenie do poprawy warunków służby i zatrzymania przez planowe remonty i doposażanie pomieszczeń oraz wyodrębnienie osobnej toalety dla funkcjonariuszy;
3. wyposażenie pomieszczeń, w których przeprowadzana jest kontrola osobista, w dywaniki i flizelinowe podkłady;

⁶⁰ Zob. przykładowo: Trauma-Informed Interviewing: Skills and Techniques for Monitors ([Trauma-Informed Interviewing: Skills and Techniques for Monitors – FreedomLab](#)).

⁶¹ Zob. Drugi Raport Generalny, CPT/Inf (92) 3, par. 59-60.

4. objęciem monitoringiem pomieszczeń jednostki;
5. wyposażenie jednostki w defibrylator AED oraz zapewnienie, aby zawsze był on sprawny i naładowany;
6. wyodrębnienie pomieszczenia przeznaczonego wyłącznie do kontaktu osoby zatrzymanej z obrońcą, niewykorzystywanego do bieżącej pracy służbowej, gwarantującego brak możliwości podsłuchu i obserwacji przez osoby trzecie; w przypadku braku odrębnego pokoju należy zastosować środki minimalizujące ingerencję w poufność, w tym uniemożliwienie obserwacji z zewnątrz;
7. rejestrację audio-video przesłuchań;
8. stworzenie odrębnego rejestru stosowania środków przymusu bezpośredniego, zgodnie z wytycznymi zawartymi w punkcie 65;
9. sporządzenie listy adwokatów i radców prawnych uprawnionych do pełnienia roli obrońcy, z terenu właściwości odpowiedniego samorządu prawniczego, informowanie o jej istnieniu osób zatrzymanych i udostępnianie jej tym osobom na ich życzenie; listy te powinny zawierać numery telefonów adwokatów i radców prawnych oraz obejmować wyłącznie osoby deklarujące w swojej praktyce świadczenie pomocy prawnej w sprawach karnych; ponadto powinny one wskazywać, którzy adwokaci lub radcowie prawni świadczą pomoc prawną z urzędu, a którzy wyłącznie w formie odpłatnej;
10. założenie i regularne prowadzenie rejestru wejść i wyjść na teren Komisariatu Policji oraz rejestru osób doprowadzonych oraz przeszkolenie funkcjonariuszy w zakresie ich prowadzenia;
11. wyeksponowanie w poczekalni na tablicy informacyjnej danych teleadresowych instytucji stojących na straży praw człowieka takich (w tym zwłaszcza RPO), wybranych organizacji pozarządowych (np. Helsińska Fundacji Praw Człowieka) oraz organów nadzoru nad działalnością wizytowanej jednostki, a także właściwej miejscowo Prokuratury;
12. włączenie do programów szkoleniowych funkcjonariuszy zagadnień opisanych w pkt 76.

b) Komendantowi Wojewódzkiemu Policji w Poznaniu:

zapewnienie Komendantowi Komisariatu Policji w Koźminie Wielkopolskim środków finansowych na realizację tych spośród powyższych zaleceń, które wymagają nakładów finansowych.

Opracowała: Aleksandra Osińska

Za Zespół podpisuje:

Katarzyna Kopystyńska

Zastępczyni Dyrektora Zespołu

/-wydano i podpisano elektronicznie/